

Första maj

Första maj är runt om i världen socialistiska partiets stora högtidsdag. Det är den historiska traditionen av kamp som man under fanor och spel marscherar för. Första maj är en manifestation av massornas styrka, aggressivitet och kompromisslöshet. Därav slagorden, enhetligheten och fanorna. Första majfirandet är ingen högtidsdag för fredsörelse och fredsfostran.

Första maj har för både socialdemokrater och kommunister sina rötter i ett militaristiskt politiskt klimat, där konfrontation mot staten och samhället i övrigt var det dominerande budskapet. Utpekandet av en fiende var en viktig del i detta budskap, inte bara för att elda de egna utan också för att ge dem en politisk signal.

I kommunistiska länder handlar första maj inte om konfrontation mot staten eller samhället i övrigt. Där firas dagen som en seger över den fiende man en gång krossade, som en manifestation av styrka gentemot inhemska och utländska påstådda fiender och som en hyllning till staten och det kommunistiska partiet. Första maj är likväl i dessa länder en konfrontation mot fienden, det må vara imperialismen, kapitalismen eller USA. Kommunistiska regimer, som misslyckats med verkligheten, välfärden och friheten behöver sina fiender, mer än någonsin, för att motivera massorna. På det viset blir varje misslyckande till en framgång för fienden – vilket sporrar till ytterligare kamp – i stället för ett misslyckande för den kommunistiska idén.

För vänsterpartiet kommunisterna har däremot inget förändrats. Det är i konfrontation mot stat och samhälle vpk demonstrerar, vem fienden är råder ingen

tvekan om. Det är det kapitalistiska samhällssystemet, som staten skyddar, som skall krossas för att lämna plats för något nytt. Aggressiviteten märks inte bara i slagorden utan också i formen. Hade skolöverstyrelsen haft några specialutbildade fredsfostrare hade dessa fått ett styvt jobb i vpk's led.

Men hur är det för socialdemokratin? Vem är det man demonstrerar mot?

Det är vare sig stat eller samhälle man befinner sig i konfrontation mot. Staten är man själv i den bemärkelsen att man har regeringsmakten. Det svenska samhället bär så tydliga spår av den socialdemokratiska samhällsmodellens filosofi att man knappast kan bekriga det samhälle som innehåller RESO, Domus, Fonus, ABF, BPA, Procordia, löntagarfonder och en omfattande offentlig sektor som rymmer sjukvård, skola, barnomsorg, bostadsbyggande och transfereringar så som socialdemokratin har velat ha det.

Bristerna i detta samhälle är det socialdemokratiska samhällets brister. Vem skall man då ta strid emot?

Frågan är besvärlig för socialdemokratin, och den kommer att bli än besvärligare. Det svenska samhället fungerar nämligen dåligt inom områden som medborgarna dagligen möter. Det finns ingen fiende att skylla detta på. Man kan visserligen hetsa lite mot företagsledare och finansmän som gjort vinster de senaste åren – och det gjordes under första maj – men man kan inte hävda att det är deras fel att svenska elever får slitna skolböcker och undervisas av för få lärare i ritsiga skollokaler.

Just denna fråga – om skolböckerna och skollokalerna – tog LO-ordföranden

Stig Malm upp i sitt första majtal. Ingvar Carlsson attackerade de giriga, som gjort finansiella klipp (han menade då inte de löntagarfonder som gjort pengar på Fermenta). Sten Andersson tyckte att Boforsledningen och inte regeringen skulle få löpa gatlopp för vapensmugglingen.

Socialdemokratins problem är emellertid att man inom så många samhällsområden låtit staten gå in och ta över ansvaret att det i den politiska debatten inte finns någon annan än staten att ställa till ansvar. Samtidigt är socialdemokraterna inte beredda att ta detta ansvar eftersom det skulle tvinga fram ett erkännande att de socialistiska idéerna inte fungerar.

Det är nämligen inte bara inom skolans område som den socialdemokratiska samhällsmodellen fungerar dåligt. Sjukvården har långa köer, trots större resurser än någonsin. Uppklaringsprocenten för inbrott är så låg att ingen längre litat till det skydd som staten rimligen borde ge. Barnomsorgen är den dyrast tänkbara – den kommunala barnomsorgen i Sverige är dubbelt så dyr som sina motsvarigheter i de nordiska länderna. Föräldrarna vill dessutom ha en annan barnomsorg än den socialdemokraterna är beredda att ge dem. Statskontorets rapport om den negativa produktivitetutvecklingen inom den offentliga sektorn ger ytterligare en bild av ineffektiviteten när det gäller att leva upp till egna löften och medborgarnas krav.

Den offentliga sektorns misslyckanden gör socialdemokratins förhållande till staten svårt och komplicerat. I den socialistiska visionen finns tanken på ett sam-

hälle utan stat. Dagens välfärdssverige är emellertid en välfärdsstat under socialdemokratisk arkitektur. De brister som vi i dag ser, och alltmer kommer att få uppleva, är resultatet av att staten tagit kontrollen över välfärden och genom en slags stordrift söker ge oss en likformig välfärd. Stordriften och likformigheten har slagit sönder en lång rad andra källor för mänsklig välfärd och gjort människor extremt beroende av staten, samtidigt som idén om stordrift och likformighet motverkat effektivitet och nytänkande.

Under 70- och 80-talen har den offentliga sektorn tagit i anspråk mer än vad den ekonomiska tillväxten gett. Det är den offentliga sektorn och ingen annan som gett industriarbetaren en negativ reallön under denna tid. Det är den offentliga sektorn som misslyckas med att – eller inte vill – ge industriarbetaren den välfärd han önskar och som man i tidigare första majtåg lovat honom.

Svensk socialdemokrati kan inte som de kommunistiska partierna i Östeuropa skylla misslyckandena på fienden, även om hetsen mot fienden dominerat budskapet de senaste åren. I ett öppet samhälle som det svenska alltjämt är fungerar det inte att skylla på giriga kapitalister eller "extrema utländska läror" när det är den egna staten som brister. Om man inte vill göra upp med sitt eget ideologiska arv återstår inte mycket annat än att fira första maj som en manifestation av lydnad och underkastelse till staten, i strid med dem som kritiserar den för dess brister och som vill begränsa den för att göra den starkare och människorna friare.